

Temanummer Fruktodling i Danmark

I detta temanummer kan du läsa om ekologisk äppleodling i Danmark.

Robusta sorter rekommenderas

I Danmark rekommenderas robusta äpplesorter för ekologisk odling. Man har inte så bra erfarenheter av skorvresistenta sorter.

Skorvresistensen hos Vf-resistenta sorter kan brytas på några år, inte minst i ekologiska odlingar där träden inte sprutas med växtskyddsmedel. Det finns många exempel där resistensen har brutits, som i sorterna Santana, och Rubinola.

Hanne Lindhard, GartneriRådgivningen i Danmark berättade på en kurs i Årslev att man i Danmark därför hellre rekommenderar sorter som är allmänt robusta med motståndskraft mot olika sjukdomar och som ger en bra skörd och god smak. Just nu rekommenderas fem sorter som huvudsorter i Danmark: Discovery, Aroma, Ingrid Marie, Holsteiner Cox och Elstar.

– Ingen av dessa sorter är perfekta och de uppfyller inte alla krav, men de är just nu de bästa sorterna till ekologisk odling, säger Hanne Lindhard. Det är viktigt att få fram stora mängder av några få sorter för fruktodlare som säljer till grossister. Det finns många fler specialsorter som är intressanta för dem som säljer direkt till konsument.

Äpplesorten Holsteiner Cox rekommenderas i Danmark.

Rekommendationerna avspeglar även vad som faktiskt odlas. En enkätundersökning bland 39 danska ekologiska odlare, utförd av Birgitte Pedersen, Gasa Nord Grønt, visar att Aroma/Amorosa är de vanligaste sorterna. Andra vanliga sorter är, i ordningsföljd, Discovery, Holsteiner Cox, Belle de Boskoop, Elstar, Ahrista, Ingrid Marie, Topaz, Rubinola och Collina. I Danmark odlas ofta röda typer av Holsteiner Cox, Elstar, Ingrid Marie och Topaz.

Holsteiner Cox fick högst betyg av odlarna. De gillar sorten för att den är robust, ger hög skörd och har god smak, men många tycker också att den har utseendet emot sig eftersom skalet är lite rostigt.

Andra högpoängare var Elstar, Ingrid Marie Discovery och Aroma/Amorosa.

Sämst poäng fick Rubinola, som visserligen har bäst smak, men skörden är för låg och ojämn. Rubinola får mycket skorv och så kallade Topaz-fläckar, en ny svampsjukdom som främst drabbar obehandlad frukt.

Andra sorter som fick låga poäng var, från botten räknat, Belle de Boskoop, Cox's Orange, Pigeon, Collina, Angold och Ahrista.

I den danska boken "Frukt og bær", av Maren Korsgaard och Hanne Lindhard, rekommenderas även andra fruktsorter. Bland dessa vill Maren särskilt lyfta fram en äpplesort.

– Jag rekommenderar gärna Alkmene, som är en mycket välsmakande, robust och högavkastande sort. Det är en korsning mellan Cox Orange och Oldenburg. Sorten är motståndskraftig mot skorv och mjöldagg. Alkmene är dock känslig för kräfta och kräver gallring varje år. Det finns som sagt ingen perfekt sort.

Flera guldorn bland äldre sorter

Det finns flera äldre äpplesorter som kan vara intressanta för yrkesodlingen. Maren Korsgaard har utvärderat många äpplesorter på Pometet på Köpenhamns Universitet.

Några äpplesorter som Maren lyfter fram är den tidiga sorten Brostrøm Guldreinet, som mognar i mitten av augusti och kan användas både som ät- och matäpple. Andra äpplen som mognar i början av september är Maren Nis och Ringkloster Kammerjunker.

Filippa mognar i slutet september och håller sig till januari. En nackdel med Filippa är dock att den lätt faller från träden. Den sena sorten Lundbytorp plockas först i oktober, och äts från januari till maj. Lundbytorp är bra både för konsumtion och till must och den är en dansk odlares favoritäpple. Alla dessa fem sorter anges som motståndskraftiga mot skorv, kräfta och mjöldagg.

Ytterligare en sen sort som Maren lyfter fram är Dronning Louise, som plockas först i mitten av oktober. Den smakar lite som ett Cox-äpple och kan användas både till konsumtion och till must. Den är också motståndskraftig mot skorv och mjöldagg men känslig för kräfta.

Mer information om dessa och andra sorter finns på www.pometet.dk. Egenskaperna hos över 300 sorter finns i Pometets äppelnyckel "æblenøgle".

Stora problem med äpplestekel

För många danska odlare är skadedjur den största utmaningen. Även svampsjukdomar vållar stora problem.

Bland skadedjuren är det speciellt äpplestekel, som är ett stort problem, särskilt i tidiga sorter som Discovery. Det framkom i en enkätundersökning bland danska ekologiska fruktodlare. Danskarna kan, liksom andra odlare inom EU, inte använda växtextrakt av kvassia mot äpplestekel eftersom det inte är ett registrerat växtskyddsmedel. Även äpplevecklare och röd äppelbladlus orsakar stora problem.

Bland sjukdomar är det främst sotfläckighet, som orsakar problem, inte minst i obesprutade odlingar. I övrigt är skorv och olika typer av rostbildningar på skalet svåra gissel.

Andra större problem i produktionen är bristen på arbetskraft och låga fruktpriser. Även avsättning, lagring och sorteringsregler uppgavs som problem. Ogräs upplevdes kanske lite överraskande inte som ett stort problem.

Polariserad fruktodling i Danmark

Den danska ekologiska fruktodlingen är polariserad liksom i Sverige. Den mesta frukten produceras i stora odlingar med ganska mycket insatsmedel. De flesta odlingarna är små och extensiva men står bara för en liten del av den totala produktionen.

Cirka 60 procent av odlingarna är under ett hektar och har tillsammans bara 12 procent av den ekologiska fruktarealen och endast cirka 3 procent av den danska produktionen av ekologiska äpplen. Det berättade Birgitte Pedersen, Gasa Nord Grønt på en kurs i Årslev. Sju procent av odlarna har över 5 hektar och odlar 43 procent av arealen och producerar cirka 65 procent av den samlade produktionen. I mellanskiktet har 33 procent av odlingarna, med 1–5 ha, nästan hälften av arealen och en tredjedel av produktion. Bland yngre odlingar är det vanligast med tätplanteringar med över 2000 träd per hektar, till exempel 1,25 m x 3,5 m. Men det finns även många yngre odlingar med 1000–2000 träd per hektar. Sen finns det också en grupp som har under 500 träd per hektar, till exempel 4 m x 6 m, med både äldre och yngre träd.

Intensiv odling ger högre skörd

Två tredjedelar av de danska ekologiska fruktodlarna uppgger att de använder växtskyddsmedel i någon grad.

Det handlar främst om svavel mot svampsjukdomar och fermonförvirring mot äpplevecklare. I mindre utsträckning används ett biologiskt viruspreparat (Madex) mot äpplevecklare och bakteriepreparatet *Bacillus thuringiensis* (Turex) mot fjärilsarver.

Den mesta ekologiska frukten i Danmark produceras i större odlingar.

Det är främst små fruktodlingar med en medelareal på två hektar, som inte använder växtskyddsmedel alls. Dessa hade överlag en mycket låg skörd, i medeltal under två ton per hektar.

De större ekologiska fruktodlingarna i Danmark använder generellt fler växtskyddsmedel och har också betydligt högre skördar. Odlingar med en medelareal på 7 hektar, som använder minst två växtskyddsmedel har en medelskörd på nästan 10 ton per hektar.

De som odlar extensivt på en liten areal har inte samma syn på behovet av växtskyddsmedel som de större. Detta leder till en del konflikter i det näringspolitiska arbetet.

Aktuella kurser

Kurs om ekologisk och konventionell fruktodling. Backagården, Höör, 18 december, kl. 08:30-16. Om markbehandling, ogräsbekämpning, lagringssjukdomar, prognos mot äpplestekel, biologiskt växtskydd och naturliga fiender. Flera specialister från Sverige och Danmark medverkar. Program finns på Jordbruksverkets webbplats under Kurser och seminarier. Du kan även anmäla dig till Johan Ascard, 0730-41 52 87, johan.ascard@jordbruksverket.se.

Nyhetsbrevet är gratis.

För att få det via e-post, anmäl dig på www.jordbruksverket.se (välj Prenumerera och sedan Ekologiskt lantbruk). Nyhetsbrevet finns även på Jordbruksverkets webbplats www.jordbruksverket.se/ekofruktbrev

Redaktion:
Johan Ascard, Jordbruksverket, Alnarp,
tfn 040-41 52 87, e-post: johan.ascard@jordbruksverket.se

Lena Andersson, Jordbruksverket, Jönköping
tfn 036-15 60 53, e-post: lena.andersson@jordbruksverket.se

Europeiska jordbruksfonden för
landstyggsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

